

ЖОВТОБРЮХ Михайло Андрійович (04(17). 11. 1905, с. Ручки, нині Гадяч. р-ну Полтав. обл. — 16. 12. 1995, Київ) — мовознавець. Дід [С. Іванова](#) та [Л. Пішої](#). Доктор філологічних наук (1964), професор (1965). Закін. Дніпроп. ІНО (1929 — мовно-літ., 1930 — соц.-екон. відділ.). Працював викл. української мови у Дніпродзержин. металург. інституті (нині Дніпроп. обл., 1930–31); у Запоріж. пед. інституті (1931–37): ст. викл.; від 1937 — у Київ. пед. інституті (з перервою): 1960–85 — професор кафедри української мови; завідувач кафедри російської мови Тюмен. (РФ, 1948–51) і Бухар. (Узбекистан, 1951–53), завідувач кафедри мовознавства Черкас. (1953–59) пед. інститутів; від 1959 — в Інституті мовознавства АН УРСР (Київ): 1963–82 — завідувач відділу теорії української літературної мови. Наукові дослідження: проблеми сучас. української літературної мови, історія української мови та мовознавства, культура усної і писем. мов, соціолінгвістика, порівнял. граматика слов'ян. мов. Вивчав мову творів Г. Сковороди, І. Котляревського, Т. Шевченка, І. Франка. За його ред. видано «Словник мови Г. Квітки-Основ'яненка» (1978–79, вип. 1–3). Відп. ред. праць

«Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика» (1969), «Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія» (1973). Брав участь у підготовці дослідж.: «Морфологія» (1978), «Історія української мови. Фонетика» (1979), «Лексика і фразеологія» та «Синтаксис» (обидві — 1983; Премія ім. І. Франка АНУ, 1985). Співавтор посібників, підручників для університетів та пед. інститутів, зокрема «Історична граматика української мови» (1957), «Курс сучасної української літературної мови» (4-е вид., 1972), «Порівняльна граматика української і російської мови» (1978), «Історична граматика української мови» (1980). Усі зазначені книги видано у Києві.

Основні праці

Елементи мовознавства та відомості з історії української мови. 1941; Сучасна українська літературна мова. 1961; Мова української преси (до середини дев'яностих років XIX ст.). 1963; Мова української періодичної преси (кінець XIX – поч. XX ст.). 1970; Українська літературна мова. 1984; Украинская грамматика. 1986 (співавтор); Порівняльна граматика української і російської мов. 1987 (співавтор); Восточнославянские языки. 1987 (співавтор); Нарис історії українського радянського мовознавства (1918–1941). 1991 (усі – Київ).

Рекомендована література

1. Високий обов'язок ученого (До 80-річчя з дня народж.) // Мовознавство. 1985. № 5;
2. Степаненко М. І. Патріарх українського мовознавства. П., 2005;
3. Грищенко А. Михайло Жовтобрюх // Дивослово. 2006. № 6;
4. Степаненко М. І. Наукова спадщина мовознавця Михайла Жовтобрюха. П., 2007.

[А. П. Грищенко](#), [М. І. Степаненко](#)

Бібліографічний опис:

Жовтобрюх Михайло Андрійович / А. П. Грищенко, М. І. Степаненко // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-18206>. — Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).